

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีเงินได้
บุคคลธรรมดาของบุคคลต่างชาติที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย

Factors Affecting Personal Income Tax Compliance Behavior of Expatriates
Working in Thailand

ประทุมมา ภูริบริบูรณ์¹ และ จารุวรรณ แซ่เต๋²

Pratoomma Puriboriboon¹ and Jaruwan Saetao²

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยนานาชาติเอเชีย-แปซิฟิก

Faculty of Business Administration, Asia-Pacific International University

Email: pfangpet@apiu.edu, jaruwan@apiu.edu

Received April 21, 2022; Revised June 14, 2022; Accepted July 5, 2022

Abstract

This research aimed to study the influence of tax knowledge, fairness of tax system perception, and law enforcement perception on tax compliance behavior of foreigners who work in Thailand, using satisfaction with paying personal income taxes as a passive variable. A questionnaire was used to collect data from 206 participants. The data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, confirmatory factor analysis, and structural equation modeling (SEM). The findings revealed that the model and empirical data were consistent and that tax knowledge and fairness of tax system perception directly influenced satisfaction with paying personal income taxes. Law enforcement perceptions had no effect on satisfaction with paying personal income taxes. However, satisfaction with paying personal income taxes had a direct influence on tax compliance behavior. Moreover, the study showed that tax knowledge, fairness of tax system perception, and law enforcement perception had a positive indirect influence on tax compliance behavior through satisfaction with paying personal income taxes.

Keywords: Tax Compliance Behavior; Personal Income Tax; Tax Knowledge; Fairness of Tax System

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของความรู้เกี่ยวกับภาษี ความเป็นธรรมของระบบภาษี และการบังคับใช้กฎหมายต่อพฤติกรรมการปฏิบัติ ตามกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของบุคคลต่างชาติที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย โดยมีความพึงพอใจเกี่ยวกับการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นตัวแปรส่งผ่าน ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 206 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และแบบจำลองสมการเชิงโครงสร้าง (SEM: Structural Equation Modeling) ผลการวิจัยพบว่า แบบจำลองและข้อมูลเชิงประจักษ์ มีความสอดคล้องกลมกลืนกัน และพบว่าความรู้เกี่ยวกับภาษีและการรับรู้ความเป็นธรรมของระบบภาษี มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความพึงพอใจเกี่ยวกับการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ส่วนการรับรู้การบังคับใช้กฎหมาย ไม่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจเกี่ยวกับการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ทั้งนี้ ความพึงพอใจเกี่ยวกับการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี นอกจากนี้ยังพบว่า ความรู้เกี่ยวกับภาษี การรับรู้ความเป็นธรรมของระบบภาษี และการรับรู้การบังคับใช้กฎหมาย มีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี โดยผ่านความพึงพอใจเกี่ยวกับการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

คำสำคัญ: พฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี; ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา; ความรู้เกี่ยวกับภาษี; ความเป็นธรรมของระบบภาษี

บทนำ

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นภาษีทางตรงที่เป็นแหล่งรายได้สำคัญของรัฐบาล จัดเก็บจากเงินได้ของบุคคลธรรมดาโดยไม่จำกัดอายุ ความสามารถ และสัญชาติ ของผู้มีเงินได้แต่อย่างใด (Sirikunchoot et al., 2020) ดังนั้น ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจึงหมายถึงความรวมถึง บุคคลธรรมดาชาวต่างชาติ ไม่ว่าจะเดินทางเข้ามาในประเทศไทยโดยผิดกฎหมายหรือไม่ มีเงินได้จากหน้าที่งานหรือกิจการที่ทำในประเทศไทย หรือเนื่องจากกิจการของนายจ้างในประเทศไทย บุคคลธรรมดาดังกล่าว มีหน้าที่ต้องนำเงินได้ที่ได้รับมารวมคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทยตามมาตรา 41 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลรัษฎากร (The Revenue Department, 2017) อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะมีกฎหมายให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีปฏิบัติตาม การจัดเก็บภาษียังมีปัญหาและอุปสรรคทำให้ไม่สามารถจัดเก็บได้ตามแผนที่กรมสรรพากรวางไว้ได้ จากรายงานการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของกรมสรรพากรในช่วงปี พ.ศ. 2560 – 2563 พบว่า กรมสรรพากรจัดเก็บภาษีได้ต่ำกว่าเป้าหมายดังนี้ ปี พ.ศ. 2560 จำนวน 7,938 ล้านบาท ปี พ.ศ. 2561 จำนวน 13,378 ล้านบาท ปี พ.ศ. 2562 จำนวน 2,725 ล้านบาท และปี พ.ศ. 2563 จำนวน 22,322 ล้านบาท (The Revenue Department, 2021) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการไม่ปฏิบัติตามภาษีของประชาชน อีกทั้งจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้ชาวต่างชาติเดินทางกลับประเทศของตนจำนวนมาก ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อรายได้จากการจัดเก็บภาษีเช่นเดียวกัน

ปัญหาการไม่ปฏิบัติตามภาษีดังกล่าวอาจมีสาเหตุมาจาก การขาดความรู้ความเข้าใจในภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ปัญหาการรับบริการ ปัญหาการยื่นแบบทางอินเทอร์เน็ตและขั้นตอนการชำระภาษี (Anantitra, 2017; Chandarasorn, 2012) การไม่เห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับกลับมาจากภาษีทั้งโดยทางตรงผ่านสวัสดิการต่าง ๆ

หรือโดยทางอ้อม เช่น การคมนาคม เส้นทางจราจร เนื่องจากสิ่งที่มีในปัจจุบันนั้นไม่สามารถสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีได้ (Churwongboon, Chuvutayakorn & Insaeng, 2017) นอกจากนี้ ระบบภาษี ความยุติธรรม การบังคับใช้กฎหมายและบทลงโทษ มีผลต่อแรงจูงใจในการเสียภาษีเช่นเดียวกัน (Narongsang, 2012; Chandarasom, 2012) ซึ่งหากสามารถพัฒนาในเรื่องดังกล่าว อาจทำให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเกิดความพึงพอใจและมีแรงจูงใจในการเสียภาษีจนเกิดความสมัครใจในการปฏิบัติตามภาษีมากขึ้น (Korchittavanit & Phadoongsitthi, 2010; Ali, Fjeldstad & Sjursen, 2013)

งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษา ความรู้เกี่ยวกับภาษี การรับรู้ความเป็นธรรมของระบบภาษี การรับรู้การบังคับใช้กฎหมาย และความพึงพอใจเกี่ยวกับการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของชาวต่างชาติที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย เพราะปัจจุบันมีชาวต่างชาติเข้ามาทำงานและมีรายได้ในประเทศไทยจำนวนมาก ถึงแม้ว่าชาวต่างชาติจะไม่ใช่พลเมืองของประเทศไทย แต่ก็มีหน้าที่ในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากการใช้จ่ายเงินภาษีของรัฐบาลในการให้บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่จัดเตรียมให้ประชาชนเช่นเดียวกัน ดังนั้นจากผลการศึกษานี้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาด้านต่าง ๆ เช่น การสร้างความรู้และความเข้าใจในภาษี ปรับปรุงระบบภาษีให้เป็นธรรม และการบังคับใช้กฎหมาย การกำหนดบทลงโทษ และการให้สิทธิประโยชน์ต่างๆ จนนำไปสู่ความพึงพอใจในการชำระภาษีและการปฏิบัติตามภาษีของประชาชนอย่างสมัครใจ อีกทั้งยังสามารถใช้เป็นแนวทางในการวางแผนและกำหนดนโยบายเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับชาวต่างชาติเพื่อดึงดูดให้มีการเข้ามาลงทุนในประเทศไทยและสร้างรายได้ให้กับประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของบุคคลต่างชาติดังกล่าวที่ทำงานในประเทศไทย

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของบุคคลต่างชาติดังกล่าวที่ทำงานในประเทศไทย ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับภาษี การรับรู้ความเป็นธรรมของระบบภาษี การรับรู้การบังคับใช้กฎหมาย ความพึงพอใจเกี่ยวกับการชำระภาษี และพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ บุคคลต่างชาติดังกล่าวที่ทำงานอยู่ในประเทศไทยในระหว่างปีภาษี 2562 – 2564 โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยไม่อาศัยหลักความน่าจะเป็นด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก และเก็บข้อมูลได้ทั้งสิ้นเป็นจำนวน 206 ตัวอย่าง

ขอบเขตด้านพื้นที่ บุคคลต่างชาติดังกล่าวที่ทำงานในประเทศไทย

ขอบเขตด้านระยะเวลา ดำเนินการระหว่างเดือน สิงหาคม 2564 ถึง ธันวาคม 2564

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับภาษี

ความรู้ด้านภาษีในบริบทนี้ คือ ความสามารถของผู้เสียภาษีในการทำความเข้าใจกฎหมายและระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ เกี่ยวกับภาษี เป็นสิ่งที่ต้องทำความเข้าใจและปฏิบัติเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตน ซึ่งเกี่ยวกับความรู้เนื้อหาของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา วิธีการคำนวณภาษี สิทธิในการหักค่าใช้จ่าย และการยื่นรายงานภาษี (Susyanti & Askandar, 2019) แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นกับประชาชนส่วนใหญ่นั้น คือ ประชาชนยังขาดความรู้เกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ได้แก่ การยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา การหักลดหย่อน การหักค่าใช้จ่าย การหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่าย และอัตราภาษี (Damrongchai & Purisarn, 2018) จากการศึกษาพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีเงินได้ในประเทศไทยของ Chandarasorn (2012) ผลการศึกษาพบว่า 21% ของผู้ตอบแบบสอบถามไม่ทราบเกี่ยวกับอัตราภาษีและบทลงโทษทางภาษี และจากการศึกษาของ Palil and Mustapha (2011) เกี่ยวกับปัจจัยของการปฏิบัติตามภาษีในประเทศมาเลเซียในระบบการประเมินตนเอง พบว่าความรู้ด้านภาษีมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อการปฏิบัติตามภาษี เป็นตัวบ่งชี้สำหรับผู้บริหารภาษีถึงความสำคัญของความรู้ด้านภาษีในการช่วยออกแบบโปรแกรมการศึกษาด้านภาษี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา Damajanti and Karim (2017) ประเทศอินโดนีเซียใช้ระบบการประเมินตนเองเช่นเดียวกันในการจัดเก็บภาษีเงินได้ ระบบนี้กำหนดให้ผู้เสียภาษีต้องเข้าใจวิธีการคำนวณการชำระเงินและการรายงานภาษี ปัญหาที่ผู้เสียภาษีจำนวนมากเผชิญคือไม่เข้าใจกฎหมายภาษีอากรจึงกลายเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการตามระบบการประเมินตนเอง นอกจากนี้การศึกษาของ Nirattananon and Phadoongsitthi (2013) ยังพบว่าความรู้ของผู้เสียภาษีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจของผู้เสียภาษีในด้านสิทธิประโยชน์ เช่น การลงทุน การออม ค่าลดหย่อนเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย และสังคม แสดงให้เห็นว่าการที่ผู้เสียภาษีมีความรู้ในหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับนโยบายสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ มากขึ้น ทำให้ผู้เสียภาษีมีทัศนคติที่ดีต่อนโยบายของรัฐที่ให้เพิ่มเติมมากขึ้น และทำให้ผู้เสียภาษีสามารถใช้ประโยชน์จากนโยบายดังกล่าวเพื่อลดจำนวนภาษีที่จะต้องจ่ายได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Susyanti and Askandar (2019), and Suksawad (2020) ที่ว่าผู้เสียภาษีที่ยังคงมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้โดยการให้ข้อมูลเพิ่มเติมและทำการสื่อสารกับผู้เสียภาษีให้มากขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ความเป็นธรรมของระบบภาษี

ทัศนคติของผู้เสียภาษีที่มีต่อระบบภาษีและวิธีที่ผู้เสียภาษีสู้สึกว่าได้รับการปฏิบัติโดยหน่วยงานด้านภาษีมีความสำคัญในการอธิบายการไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของผู้เสียภาษี การรับรู้ภาวะภาษีที่ไม่เป็นธรรมอาจส่งผลต่อความคิดเห็นของผู้เสียภาษีเกี่ยวกับการจ่ายภาษีและอาจส่งผลต่อการตัดสินใจปฏิบัติตามข้อกำหนด ความยุติธรรมทางภาษีดูเหมือนจะเกี่ยวข้องกับอย่างน้อย 2 มิติ มิติแรกเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ที่ได้รับสำหรับภาษีที่ให้ มิติที่สองเกี่ยวข้องกับการรับรู้ถึงความเท่าเทียมของภาระของผู้เสียภาษีโดยอ้างอิงถึงภาระของบุคคลอื่น หากผู้เสียภาษีสู้สึกว่าตนจ่ายมากกว่าผลประโยชน์ที่ได้รับจากการเสียภาษีอย่างยุติธรรมเมื่อเปรียบเทียบกับผู้เสียภาษีที่ร่ำรวยมักจะมองว่าการจ่ายภาษีเป็นภาระมากกว่า (Bärbuțu–Mișu, 2011) จากการศึกษาของ Tehulu and Dinberu (2014) พบว่ากลุ่มผู้สูงอายุจะปฏิบัติตามข้อกำหนดน้อยลงหากไม่มีความเสมอภาคและความเป็นธรรมในระบบภาษี และการเปลี่ยนแปลงนโยบายรัฐบาลในเรื่องราคาน้ำมัน ค่าไฟฟ้า และค่าน้ำที่ไม่เป็นที่พึงพอใจเท่าที่ควร และหากผู้เสียภาษีอากรไม่พอใจ ก็ไม่อาจปฏิบัติตามแม้จะมีคตินิยมสูงเพียงใด ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลจึงไม่ควรเน้นที่ความเรียบง่ายหรือการ

ใช้จ่ายที่เป็นธรรมอย่างเดียว สิ่งที่สำคัญกว่าสำหรับประชาชน คือ การเข้าใจความต้องการ ตอบสนองต่อข้อกังวล และทำให้พวกเขาพึงพอใจ (Hassan, Naeem & Gulzar, 2021)

แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้การบังคับใช้กฎหมาย

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เป็นภาษีที่จัดเก็บจากเงินได้ของบุคคลธรรมดา โดยไม่จำกัดอายุ ความสามารถ และสัญชาติของผู้มีเงินได้แต่อย่างใด (Sirikunchoat et al., 2020; The Revenue Department, 2017) การที่รัฐไม่อาจใช้อำนาจจัดเก็บภาษีอย่างเท่าเทียมอาจทำให้เกิดความรู้สึกไม่พอใจและไม่เป็นธรรมของผู้เสียภาษีที่อยู่ในระบบซึ่งอาจนำไปสู่การหลบเลี่ยงภาษีหรือหนีภาษีได้ แสดงให้เห็นถึงการบังคับใช้กฎหมายอย่างไม่มีประสิทธิภาพ (Sanpatchaya, 2021) ดังนั้น รัฐบาลควรบัญญัติกฎหมายเพื่อป้องกันการหนีภาษีเป็นการเฉพาะ โดยอาจพิจารณาแนวทางกฎหมายป้องกันการหนีภาษีของกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น ประเทศออสเตรเลียที่มีบทกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันการหนีภาษีไว้เป็นการเฉพาะมาบังคับใช้กับประเทศไทย เพราะพฤติกรรมการหนีภาษีของผู้เสียภาษีมีลักษณะและรูปแบบที่คล้ายคลึงกันเกือบทุกประเทศ และปัจจุบันพบว่าประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเฉพาะที่เป็นการป้องกันการหนีภาษีโดยตรง อีกทั้ง รัฐบาลต้องเพิ่มบุคลากรด้านการจัดเก็บ ตรวจสอบ และดำเนินกฎหมายภาษีให้เพียงพอเพื่อให้สามารถเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานจัดเก็บภาษีได้อย่างเต็มที่ (Sopaphong et al., 2017)

แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจเกี่ยวกับการชำระภาษี

ความพึงพอใจ หมายถึง สภาพการณ์ที่ผลการปฏิบัติจริงเป็นไปตามที่บุคคลได้คาดหวังไว้ ตอบสนองต่อสิ่งที่บุคคลนั้นให้คุณค่าและมีระดับความสำเร็จเป็นไปตามที่ต้องการ (Oskamp, 1984) ซึ่งในบริบทนี้เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการ อัตราภาษี มาตรการสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ระบบการบริหารจัดการเกี่ยวกับภาษี รวมถึงประโยชน์ที่ได้รับกลับมาจากภาษี ไม่ว่าจะเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน หรือสวัสดิการที่รัฐให้กับประชาชน จากการศึกษาของ Ninrattanon and Phadoongsitthi (2013) เกี่ยวกับความพึงพอใจในนโยบายสิทธิประโยชน์ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามยังมีระดับความพึงพอใจในมาตรการสิทธิประโยชน์ภาษีด้านต่างๆ ไม่มากนัก โดยเฉพาะผู้มีเงินได้สุทธิสูงจะมีความพึงพอใจในนโยบายสิทธิประโยชน์ทางภาษีน้อยกว่าผู้มีเงินได้สุทธิน้อยเนื่องจากเห็นว่านโยบายสิทธิประโยชน์ยังไม่เพียงพอ และอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการหลบเลี่ยงภาษีสอดคล้องกับการศึกษาของ Pimsuwan and Saengkiew (2021) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสมัครใจในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้มีเงินได้ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย พบว่าความรู้และความเข้าใจในด้านการเสียภาษี การได้รับข้อมูลและข่าวสาร ความพึงพอใจในการให้บริการ ทศนคติ และอัตราภาษีที่ชำระครั้งล่าสุด มีผลต่อความสมัครใจในการเสียภาษีเงินได้ในด้านความถูกต้องและด้านการยื่นแบบตรงตามกำหนดเวลาของผู้มีเงินได้บุคคลธรรมดา

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีอากร

การปฏิบัติตามภาษีของประชาชน คือ การปฏิบัติตามภาระผูกพันตามกฎหมายที่ระบุไว้ในกฎหมายภาษีทั้งหมด รวมถึงการลงทะเบียนเป็นผู้เสียภาษี การรักษาเอกสารที่จำเป็น การยื่นแบบแสดงรายการภาษีที่ถูกต้องตรงเวลา และการชำระภาษีอย่างถูกต้องและตรงเวลา แม้ว่าการไม่ปฏิบัติตามอาจเกิดจากความผิดพลาดของผู้เสียภาษี แต่ผลที่ตามมาคือการชำระภาษีเกินหรือน้อยกว่าความเป็นจริง การไม่ปฏิบัติตามอาจเกิดจากการกระทำโดยตั้งใจหรืออาจเป็นไปโดยไม่ได้ตั้งใจเช่นกัน เนื่องจากการปฏิบัติตามข้อกำหนดต้องใช้ความรู้ด้านการเงิน มีความพยายามและเห็นสิ่งอื่นใดคือแรงจูงใจ เนื่องจากความซับซ้อนและความคลุมเครือในกฎหมายภาษี (Hasseldine, 2000)

จากการทบทวนวรรณกรรมสรุปได้ว่า การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้มีหน้าที่เสียภาษีประกอบด้วยหลายปัจจัย คือ ความรู้เกี่ยวกับภาษี การรับรู้ความเป็นธรรมของระบบภาษี การรับรู้การบังคับใช้กฎหมาย และความพึงพอใจเกี่ยวกับการชำระภาษี โดยผู้เสียภาษีขาดความรู้เกี่ยวกับการยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา การหักลดหย่อนและค่าใช้จ่าย การหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่าย อัตราภาษี กฎหมายภาษีอากรและบทลงโทษ ผู้เสียภาษียังให้ความสำคัญกับความเป็นธรรมของระบบภาษีที่ว่าผลประโยชน์ที่ได้รับกลับมามีความยุติธรรมเมื่อเทียบกับจำนวนภาษีที่จ่ายไป ส่วนการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เท่าเทียมกันนั้น ทำให้เกิดความรู้สึกไม่พึงพอใจและไม่เป็นธรรม นอกจากนี้ ผู้เสียภาษียังมีระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายภาษีอากร คุณภาพการให้บริการ การบริหารการจัดเก็บภาษี อัตราภาษี และมาตรการสิทธิประโยชน์ภาษีไม่มากนัก

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย

วิจัยนี้ได้ผ่านการพิจารณาด้านจริยธรรมจากคณะกรรมการประเมินงานวิจัยด้านจริยธรรม เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2563 มติเลขที่ RRDC2020-205 และแบบสอบถามที่ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ต่อเดือน และระดับการศึกษา ตอนที่ 2 ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับภาษี มีทั้งหมด 8 ข้อคำถาม ซึ่งพัฒนามาจากงานวิจัยของ Ninrattanon and Phadoongsitthi (2013), and Damrongchai and Purisarn (2018) ส่วนที่ 2 การรับรู้ความเป็นธรรมของระบบภาษี มีทั้งหมด 6 ข้อคำถาม พัฒนามาจากงานวิจัยของ Chandarasorn (2012) ส่วนที่ 3 การรับรู้การบังคับใช้กฎหมาย มีทั้งหมด 5 ข้อคำถาม พัฒนามาจากงานวิจัยของ Chandarasorn (2012), and Uadiale, Fagbemi and Ogunleye (2010) ส่วนที่ 4 ความพึงพอใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีทั้งหมด 7 ข้อคำถาม พัฒนามาจากงานวิจัยของ Ninrattanon and Phadoongsitthi (2013), and Uadiale, Fagbemi and Ogunleye (2010) และส่วนที่ 5 พฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี มีทั้งหมด 5 ข้อคำถาม พัฒนามาจากงานวิจัยของ Chandarasorn (2012), and Chattopadhyay and Gupta (2002)

แบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือวิจัยนี้ได้ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถามโดยใช้การวัดดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (IOC) จำนวน 3 ท่าน ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์มีค่าโดยรวมอยู่ที่ 0.84 หลังจากนั้นนำข้อคำถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ชุด นำมาทดสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยค่า Cronbach Alpha Coefficient ค่าถามเกี่ยวกับ ความรู้เกี่ยวกับภาษี การรับรู้ความเป็นธรรมของระบบภาษี การรับรู้การบังคับใช้กฎหมาย ความพึงพอใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี มีค่าเท่ากับ 0.85 0.76 0.80 0.83 และ 0.93 ตามลำดับ โดย Cho & Kim (2015) กล่าวว่า หากค่า Cronbach Alpha Coefficient มีค่าเท่ากับหรือมากกว่า 0.70 แสดงว่าแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นเพียงพอสามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลได้

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยใช้

การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และการวิเคราะห์อิทธิพลระหว่างตัวแปร ด้วยการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ของตัวแบบสมการเชิงโครงสร้าง (SEM)

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 206 คน เป็นผู้ชายจำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 55.3 อายุมากกว่า 40 ปี จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 46.1 รายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 25,001 บาท ถึง 45,000 บาท จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 59.2 และระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 51.9

ตารางที่ 1 ตารางค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปร

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	1	2	3	4	5
1. ความรู้เกี่ยวกับภาษี	3.57	0.74	1.00				
2. การรับรู้ความเป็นธรรมของระบบภาษี	3.46	0.75	0.39**	1.00			
3. การรับรู้การบังคับใช้กฎหมาย	3.22	0.59	0.34**	0.40**	1.00		
4. ความพึงพอใจเกี่ยวกับการชำระภาษี	3.58	0.69	0.46**	0.60**	0.30**	1.00	
5. พฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี	4.13	0.86	0.50**	0.28**	0.18**	0.54**	1.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 1 พบว่า ความรู้เกี่ยวกับภาษี อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.57 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.74 การรับรู้ความเป็นธรรมของระบบภาษี อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.46 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.75 การรับรู้การบังคับใช้กฎหมาย อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.22 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.59 ความพึงพอใจเกี่ยวกับการชำระภาษี อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.58 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.69 พฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.13 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.86

การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พบว่า การรับรู้ความเป็นธรรมของระบบภาษี การรับรู้การบังคับใช้กฎหมาย ความพึงพอใจเกี่ยวกับการชำระภาษี และพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ ความรู้เกี่ยวกับภาษี ($r=0.39$, $r=0.34$, $r=0.46$, $r=0.50$) การรับรู้การบังคับใช้กฎหมาย ความพึงพอใจเกี่ยวกับการชำระภาษี และพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ การรับรู้ความเป็นธรรมของระบบภาษี ($r=0.40$, $r=0.60$, $r=0.28$), ความพึงพอใจเกี่ยวกับการชำระภาษี และพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ การรับรู้การบังคับใช้กฎหมาย ($r=0.30$, $r=0.18$) และพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ ความพึงพอใจเกี่ยวกับการชำระภาษี ($r=0.54$) ซึ่งทุกตัวแปรมีระดับความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.01 จากการพิจารณาค่าความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างตัวแปรพบว่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสูงสุดเท่ากับ 0.60 และค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.18 ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรไม่มากกว่า 0.80 แสดงว่าแต่ละตัวแปรไม่เกิดปัญหา Multicollinearity กันเองระหว่างตัวแปร (Hair et al., 2014)

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis)

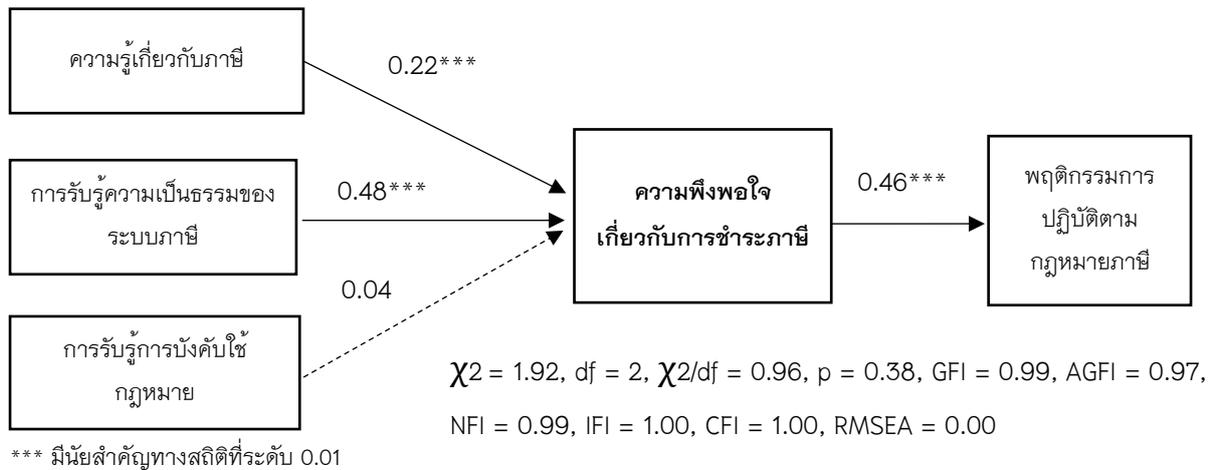
จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวบ่งชี้องค์ประกอบตัวแปรแฝงในโมเดลการวัดมีความสอดคล้องระหว่างข้อมูลเชิงทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของตัวแปร มีรายละเอียดดังนี้ ความรู้เกี่ยวกับภาษี มีค่าดัชนี $\chi^2/df = 1.18$ ค่า $p\text{-value} = 0.29$ ค่า $GFI = 0.99$ ค่า $AGFI = 0.95$ ค่า $RMR = 0.02$ และค่า $RMSEA = 0.03$ การรับรู้ความเป็นธรรมของระบบภาษี มีค่าดัชนี $\chi^2/df = 0.24$ ค่า $p\text{-value} = 0.87$ ค่า $GFI = 0.99$ ค่า $AGFI = 0.99$ ค่า $RMR = 0.01$ และค่า $RMSEA = 0.00$ การรับรู้การบังคับใช้กฎหมาย มีค่าดัชนี $\chi^2/df = 0.16$ ค่า $p\text{-value} = 0.85$ ค่า $GFI = 0.99$ ค่า $AGFI = 0.99$ ค่า $RMR = 0.01$ และค่า $RMSEA = 0.00$ ความพึงพอใจเกี่ยวกับการชำระภาษี มีค่าดัชนี $\chi^2/df = 0.97$ ค่า $p\text{-value} = 0.46$ ค่า $GFI = 0.99$ ค่า $AGFI = 0.96$ ค่า $RMR = 0.02$ และค่า $RMSEA = 0.00$ พฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี มีค่าดัชนี $\chi^2/df = 0.97$ ค่า $p\text{-value} = 0.46$ ค่า $GFI = 0.99$ ค่า $AGFI = 0.96$ ค่า $RMR = 0.02$ และค่า $RMSEA = 0.00$ และทุกตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงทุกตัวแปรมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ดังนั้นตัวแปรสังเกตได้ที่นำมาใช้วัดตัวแปรแฝงสำหรับการวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องตามเงื่อนไขของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

เกณฑ์ผ่าน/ตัวแปร	ผลการวิจัย					
	χ^2/df	$p\text{-value}$	GFI	AGFI	RMR	RMSEA
เกณฑ์ผ่าน	< 3.00	> 0.05	> 0.90	> 0.90	< 0.05	≤ 0.05
ความรู้เกี่ยวกับภาษี	1.18	0.29	0.99	0.95	0.02	0.03
การรับรู้ความเป็นธรรมของระบบภาษี	0.24	0.87	0.99	0.99	0.01	0.00
การรับรู้การบังคับใช้กฎหมาย	0.16	0.85	0.99	0.99	0.01	0.00
ความพึงพอใจเกี่ยวกับการชำระภาษี	0.97	0.46	0.99	0.96	0.02	0.00
พฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี	0.97	0.46	0.99	0.96	0.02	0.00

การวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis)

ผลการวิเคราะห์เส้นทางแบบจำลองของ ความรู้เกี่ยวกับภาษี การรับรู้ความเป็นธรรมของระบบภาษี การรับรู้การบังคับใช้กฎหมาย ความพึงพอใจเกี่ยวกับการชำระภาษี และพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี พบว่ามีความสอดคล้องของแบบจำลองกับข้อมูลเชิงประจักษ์ตามโมเดลสมการโครงสร้าง โดยผลการทดสอบพบความกลมกลืนสอดคล้องของโมเดลในภาพรวมพบว่า ค่า $\chi^2 = 1.92$ ค่า $df = 2$ ค่า $\chi^2/df = 0.96$ ค่า $p\text{-value} = 0.38$ ค่า $GFI = 0.99$ ค่า $AGFI = 0.97$ ค่า $NFI = 0.99$ ค่า $IFI = 1.00$ ค่า $CFI = 1.00$ และค่า $RMSEA = 0.00$

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดหลังจากการทดสอบสมมติฐาน

จาก ภาพที่ 1 และตารางที่ 3 ผลการวิจัยจึงสามารถสรุปผล ดังนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับภาษี มีอิทธิพลเชิงบวกต่อ ความพึงพอใจเกี่ยวกับการชำระภาษี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.22
2. การรับรู้ความเป็นธรรมของระบบภาษี มีอิทธิพลเชิงบวกต่อ ความพึงพอใจเกี่ยวกับการชำระภาษี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.48
3. การรับรู้การบังคับใช้กฎหมายไม่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจเกี่ยวกับการชำระภาษี
4. ความพึงพอใจเกี่ยวกับการชำระภาษี มีอิทธิพลเชิงบวกต่อ พฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.46
5. ความรู้เกี่ยวกับภาษี การรับรู้ความเป็นธรรมของระบบภาษี และการรับรู้การบังคับใช้กฎหมาย มีอิทธิพลเชิงบวกต่อ พฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีผ่านความพึงพอใจเกี่ยวกับการชำระภาษีโดยมีค่าอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ 0.10 0.22 และ 0.01 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ตารางค่า R² ค่าอิทธิพลทางตรง (DE) ค่าอิทธิพลทางอ้อม (IE) และค่าอิทธิพลรวม (TE)

ตัวแปร	R ²	ความรู้เกี่ยวกับภาษี	การรับรู้ความเป็นธรรมของระบบภาษี	การรับรู้การบังคับใช้กฎหมาย	ความพึงพอใจเกี่ยวกับการชำระภาษี
ความพึงพอใจเกี่ยวกับการชำระภาษี	.40	DE = 0.22 IE = 0 TE = 0.22	DE = 0.48 IE = 0 TE = 0.48	DE = 0.04 IE = 0 TE = 0.04	- - -
พฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี	.28	DE = 0 IE = 0.10 TE = 0.10	DE = 0 IE = 0.22 TE = 0.22	DE = 0 IE = 0.01 TE = 0.01	DE = 0.46 IE = 0 TE = 0.46

อภิปรายผล

ผลการศึกษาความรู้เกี่ยวกับภาษามีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจเกี่ยวกับการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของบุคคลต่างชาตินที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย พบว่าความรู้เกี่ยวกับภาษามีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความพึงพอใจเกี่ยวกับการชำระภาษี สอดคล้องกับ Ninrattanon and Phadoongsitthi (2013) ที่ว่าความรู้ของผู้เสียภาษีสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจของผู้เสียภาษี ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า ความรู้เกี่ยวกับภาษีของผู้มีหน้าที่เสียภาษีเป็นปัจจัยหนึ่งที่ต้องให้ความสำคัญมากขึ้น เพราะการที่ผู้เสียภาษีสัมพันธ์มากขึ้นจะส่งผลให้เกิดความพึงพอใจในการชำระภาษีมากขึ้นด้วย

ผลการศึกษาการรับรู้ความเป็นธรรมของระบบภาษีสัมพันธ์เชิงบวกต่อความพึงพอใจเกี่ยวกับการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของบุคคลต่างชาตินที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย พบว่า การรับรู้ความเป็นธรรมของระบบภาษีสัมพันธ์เชิงบวกต่อความพึงพอใจเกี่ยวกับการชำระภาษี แสดงให้เห็นว่าการที่ผู้เสียภาษีสัมพันธ์ถึงความเป็นธรรมของระบบภาษีสัมพันธ์มากขึ้นจะทำให้เกิดความพึงพอใจในการชำระภาษีสัมพันธ์มากขึ้นด้วย สอดคล้องกับ Tehulu and Dinberu (2014) ที่ว่าหากไม่มีความเสมอภาคและความเป็นธรรมในระบบภาษีสัมพันธ์อาจทำให้ผู้เสียภาษีสัมพันธ์ไม่พอใจ เพราะสิ่งที่สำคัญกว่าสำหรับประชาชน คือ การเข้าใจความต้องการ ตอบสนองต่อข้อกังวล และทำให้พวกเขาพึงพอใจ (Hassan, Naeem & Gulzar, 2021) ดังนั้น ควรให้ความสำคัญกับการสร้างการรับรู้ความเป็นธรรมของระบบภาษีสัมพันธ์ในประเทศไทยมากขึ้น เพื่อให้เกิดความพึงพอใจในการชำระภาษีสัมพันธ์มากขึ้น

ผลการศึกษาการรับรู้การบังคับใช้กฎหมายมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจเกี่ยวกับการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของบุคคลต่างชาตินที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย พบว่าผลการวิจัยมีความแตกต่างจากงานวิจัยในอดีต (Sanpatchaya, 2021) ที่พบว่าการรับรู้การบังคับใช้กฎหมายไม่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจเกี่ยวกับการชำระภาษีสัมพันธ์ นั่นคือ การรับรู้การบังคับใช้กฎหมายของผู้เสียภาษีสัมพันธ์เพิ่มขึ้นหรือลดลง ก็ไม่ได้ทำให้ความพึงพอใจเกี่ยวกับการชำระภาษีของผู้เสียภาษีสัมพันธ์เพิ่มขึ้นหรือลดลง อาจเนื่องมาจากผู้ตอบแบบสอบถามเป็นบุคคลต่างชาตินและการรับรู้การบังคับใช้กฎหมายอยู่ในระดับปานกลาง อาจไม่ได้ให้ความสำคัญกับการบังคับใช้กฎหมายในประเทศอื่นที่ไม่ใช่ประเทศของตนมากนัก เพราะเป็นการเข้ามาทำงานในประเทศไทยเป็นการชั่วคราวหรือช่วงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น

ผลการศึกษาความพึงพอใจเกี่ยวกับการชำระภาษีสัมพันธ์เชิงบวกต่อพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีสัมพันธ์เงินได้บุคคลธรรมดาของบุคคลต่างชาตินที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย พบว่า ความพึงพอใจเกี่ยวกับการชำระภาษีสัมพันธ์เชิงบวกต่อพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีสัมพันธ์ แสดงว่า การที่ผู้เสียภาษีสัมพันธ์มีความพึงพอใจเกี่ยวกับการชำระภาษีสัมพันธ์มากขึ้นจะทำให้เกิดพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีสัมพันธ์มากขึ้น สอดคล้องกับ Ninrattanon and Phadoongsitthi (2013), and Pimsuwan and Saengkiew (2021) ที่ว่า ความพึงพอใจของผู้เสียภาษีสัมพันธ์มีผลต่อความสมัครใจในการเสียภาษีสัมพันธ์และมีผลต่อความสมัครใจในการยื่นเสียภาษีสัมพันธ์ให้ถูกต้องและตรงตามกำหนดเวลา

ผลการศึกษาความรู้เกี่ยวกับภาษีสัมพันธ์ การรับรู้ความเป็นธรรมของระบบภาษีสัมพันธ์ และการรับรู้การบังคับใช้กฎหมายมีอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีสัมพันธ์ผ่านความพึงพอใจเกี่ยวกับการชำระภาษีสัมพันธ์เงินได้บุคคลธรรมดาของบุคคลต่างชาตินที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย พบว่า ความรู้เกี่ยวกับภาษีสัมพันธ์ การรับรู้ความเป็นธรรมของระบบภาษีสัมพันธ์ และการรับรู้การบังคับใช้กฎหมาย มีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีสัมพันธ์ผ่านความพึงพอใจเกี่ยวกับการชำระภาษีสัมพันธ์ ดังนั้นการที่จะทำให้เกิดพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีสัมพันธ์มากขึ้นไม่ควรละเลยการให้ความรู้เกี่ยวกับภาษีสัมพันธ์แก่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีสัมพันธ์ สร้างการรับรู้ความเป็นธรรมของระบบภาษีสัมพันธ์ สร้างการรับรู้

การบังคับใช้กฎหมาย รวมถึงต้องเสริมสร้างความพึงพอใจเกี่ยวกับการชำระภาษี เพราะความพึงพอใจของผู้เสียภาษีนำไปสู่ความสมัครใจในการเสียภาษี

สรุปผล

การรับรู้ความเป็นธรรมของระบบภาษี และการรับรู้การบังคับใช้กฎหมาย อยู่ในระดับปานกลาง ความรู้เกี่ยวกับภาษี ความพึงพอใจเกี่ยวกับการชำระภาษี และพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี อยู่ในระดับมาก และจากการวิเคราะห์แบบจำลองพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของบุคคลต่างชาตินี้ที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย พบว่า 1) ความรู้เกี่ยวกับภาษีมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความพึงพอใจเกี่ยวกับการชำระภาษี 2) การรับรู้ความเป็นธรรมของระบบภาษีมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความพึงพอใจเกี่ยวกับการชำระภาษี 3) การรับรู้การบังคับใช้กฎหมายไม่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจเกี่ยวกับการชำระภาษี 4) ความพึงพอใจเกี่ยวกับการชำระภาษีมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี และ 5) ความรู้เกี่ยวกับภาษี การรับรู้ความเป็นธรรมของระบบภาษี และการรับรู้การบังคับใช้กฎหมาย มีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีผ่านความพึงพอใจเกี่ยวกับการชำระภาษี ดังนั้น การที่จะทำให้เกิดพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีมากขึ้นไม่ควรละเลยการให้ความรู้เกี่ยวกับภาษี การรับรู้ความเป็นธรรมของระบบภาษี และการรับรู้การบังคับใช้กฎหมาย และต้องเสริมสร้างความพึงพอใจเกี่ยวกับการชำระภาษี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการศึกษาพบว่า ความรู้เกี่ยวกับภาษี การรับรู้ความเป็นธรรมของระบบภาษี การรับรู้การบังคับใช้กฎหมาย และความพึงพอใจเกี่ยวกับการชำระภาษี มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของบุคคลต่างชาตินี้ที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. รัฐบาลควรบัญญัติกฎหมายเพื่อป้องกันการหนีภาษีเป็นการเฉพาะ และมีการบังคับใช้กฎหมายที่เท่าเทียมกัน
2. รัฐบาลสามารถสร้างความพึงพอใจเกี่ยวกับการชำระภาษีโดยการกำหนดอัตราภาษี มาตรการสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ระบบการบริหารจัดการเกี่ยวกับภาษี สิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานหรือสวัสดิการที่รัฐให้กับประชาชน โดยคำนึงถึงการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน
3. กรมสรรพากรควรเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับภาษีให้ประชาชนมากขึ้น โดยการสร้างความร่วมมือกับสถานศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาความรู้สำหรับกลุ่มที่เป็นนักเรียน นักศึกษา และการให้ความร่วมมือกับองค์กรนายจ้างในการให้ความรู้สำหรับกลุ่มที่เป็นลูกจ้าง เพราะถึงแม้องค์กรนายจ้างบางแห่งเป็นผู้คำนวณและนำส่งภาษีให้กับลูกจ้างที่เป็นต่างชาติ แต่ลูกจ้างยังต้องการทราบว่าเงินภาษีที่ตนถูกหักและนำส่งให้กับสรรพากรแต่ละเดือนนั้นมีความถูกต้อง
4. กรมสรรพากรควรมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการในเรื่องวิธีการคำนวณภาษีและการใช้แบบฟอร์ม ภ.ง.ด. ประเภทต่าง ๆ ให้กับลูกจ้างที่เป็นต่างชาติ เพื่อให้ลูกจ้างทราบถึงรายได้ที่ต้องนำมารวมคำนวณ รายการที่เป็น

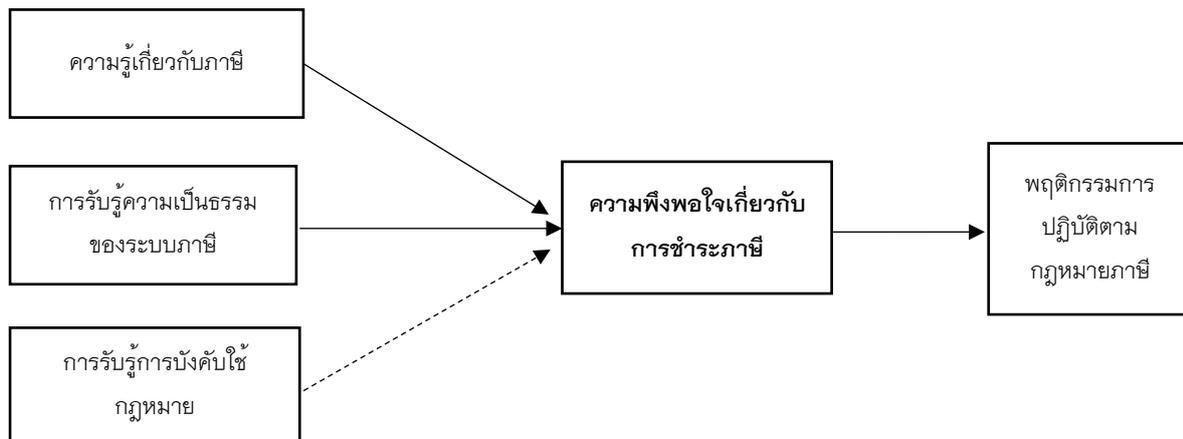
ค่าใช้จ่ายและรายการที่สามารถนำมาหักลดหย่อนได้ จะช่วยให้ลูกจ้างใช้ประโยชน์จากสิทธิประโยชน์ทางภาษีที่รัฐให้ ได้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อให้ได้ข้อมูลครอบคลุมในเชิงลึก การวิจัยครั้งต่อไปควรมี การศึกษาด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก
2. ศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยนี้ทำให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีเงินได้ บุคคลธรรมดาของบุคคลต่างชาตินที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับภาษี การรับรู้ความเป็นธรรม ของระบบภาษี และการรับรู้การบังคับใช้กฎหมาย โดยมีความพึงพอใจเกี่ยวกับการชำระภาษีเป็นตัวแปรส่งผ่าน ดัง ภาพที่ 2 ซึ่งหน่วยงานทั้งภาครัฐบาลและกรมสรรพากรสามารถนำไปประยุกต์ใช้โดยเน้นการให้ความรู้กับประชาชนทั้ง ที่เป็นคนไทยและต่างชาติ การกำหนดนโยบายต่าง ๆ การบังคับใช้กฎหมาย และการสร้างความพึงพอใจให้กับผู้เสีย ภาษี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีต่อไป

ภาพที่ 2 โมเดลปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของบุคคลต่างชาติน

References

- Ali, M., Fjeldstad, O. H., & Sjørusen, I.H. (2013). *Factors Affecting Tax Compliant Attitude in Africa: Evidence from Kenya, Tanzania, Uganda and South Africa* [Paper presentation]. Centre for the Study of African Economies 2013 Conference. <https://www.cmi.no/file/2305-tax-compliance-attitude-in-africa>

- Anantitra, D. (2017, December 22). *Problems and Cause in Personal Income Tax Payment of Landokmaitok, Kosampeenakorn District, Kamphaengphet Province* [Paper presentation]. The 4th Kamphaeng Phet Rajabhat University National Conference. <https://research.kpru.ac.th/sac/fileconference/26442018-05-01.pdf>
- Bărbuță-Mișu, N. (2011). A Review of Factors for Tax Compliance. *Economics and Applied Informatics*, 1, 69–76. http://www.ann.ugal.ro/eco/Doc20011_1/Nicoleta_BarbutaMisu.pdf
- Chandarasorn, M. (2012). *Public Management as Citizen Compliance: A Case Study of Income Tax Compliance Behavior in Thailand*. University of Kansas. <https://kuscholarworks.ku.edu/handle/1808/10280>
- Chattopadhyay, S., & Gupta, A. D. (2002). *The Compliance Cost of the Personal Income Tax and its Determinants*. National Institute of Public Finance and Policy New Delhi.
- Cho, E., & Kim, S. (2015). Cronbach's Coefficient Alpha: Well-known but Poorly Understood. *Organizational Research Methods*, 18(2), 207–230. DOI:10.1177/1094428114555994
- Churwongboon, T., Chuvutayakorn, P., & Insaeng, C. (2017). The Problems of Personal Income Tax Collecting: A Case of Facebook Online Market in Thailand in Year 2017. *Payap University Journal*, 27(2), 15–30. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/pyu/article/view/123268/94132>
- Damajanti, A., & Karim, A. (2017). Effect of Tax Knowledge on Individual Taxpayers Compliance. *Economics & Business Solutions Journal*, 1(1), 1–19. DOI: <http://dx.doi.org/10.26623/ebjs.v1i1.477>
- Damrongchai, K., & Purisarn, K. (2018). Knowledge and Understanding for People's Personal Income Tax of the People in Ku Thong Sub District, Chiang Yuen District, Maha Sarakham Province. *College of Asian Scholars Journal*, 8(1), 124–132.
- Hair, J. F., Sarstedt, M., Hopkins, L., & Kuppelwieser, V. G. (2014). Partial Least Squares Structural Equation Modeling (PLS-SEM): An Emerging Tool in Business Research. *European Business Review*, 26(2), 106–121.
- Hassan, I. E., Naeem, A., & Gulzar, S. (2021). Voluntary Tax Compliance Behavior of Individual Taxpayers in Pakistan. *Financial Innovation*, 7(21), 1–23. <https://doi.org/10.1186/s40854-021-00234-4>
- Hasseldine, J. (2000, April 26–27), *Linkages Between Compliance Costs and Taxpayer Compliance Research*. In Paper presented at ATAX Compliance Cost Symposium, Sydney.
-

- Korchittavanit, U., & Phadoongsitthi, M. (2010). Satisfaction in Filing and Payment of Personal Income Tax Via the Internet of Taxpayers in Bangkok. *Journal of Accounting Profession*, 6(16), 28–42. <http://www.jap.tbs.tu.ac.th/files/Article/Jap16/Full/JAP16Monvika.pdf>
- Narongsaeng, B. (2012). Personal Income Taxpaying Incentives Factors for Small Business Owners in Muang Thong Thani. *Pathumthani University Academic Journal*, 4(2), 164–170. <http://61.19.238.50/journal/data/4-2/4-2-16.pdf>
- Ninrattananon, K., & Phadoongsitthi, M. (2013). Satisfaction with the Policy of Personal Income Tax Benefits for Salary Income Earners. *Journal of Accounting Profession*, 9(26), 44–60. <http://www.jap.tbs.tu.ac.th/files/Article/Jap26/Full/Jap26KhaniMon.pdf>
- Oskamp, S. (1984). *Applied Social Psychology*. Prentice–Hall.
- Palil, M. R., & Mustapha, A.F. (2011). Determinants of Tax Compliance in Asia: A case of Malaysia. *European Journal of Social Sciences* 24(1), 7–32.
- Pimsuwan, W., & Saengkhiw, P. (2021). Factors Affecting on the Voluntary of Personal Tax Income Payment in Eastern Region. *Rajapark Journal*, 15(41), 200–214.
- Sanpatchaya, S. (2021). Problems and Implications from the Creation of Non–Genuine Transactions in Taxation. *Chulalongkorn Law Journal*, 39(3), 239–263.
- Sophaphong, P., Rattanawiboonsom, V., & Chanbanjong, C. (2017). Factors and Prevention Guideline of Tax Evasion of Listed Companies in the Stock Exchange of Thailand. *VRU Research and Development Journal Science and Technology*, 12(3), 47–57.
- Suksawad, W. (2020). Study of the Taxpayers’ Understanding of Personal Income Tax that Affects their Perspective in Tax Payment of the Bangkok Revenue Department Area 13 (Klong Toei District). *SAU Journal of Social Sciences & Humanities*, 4(2), 1–7. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/saujournalssh/article/view/248458/169466>
- Sirikunchoat, S., Sirichutiwong, K., Suebpradit, A., & Chiaranai, P. (2020). *Taxation According to Revenue Code 2020*. Ruenkaew Printing.
- Susyanti, J., & Askandar, N.S. (2019). Why is Tax Knowledge and Tax Understanding Important? *Journal Ilmiah Bidang Akuntansi dan Manajemen*, 16(2), 187–194. DOI: <http://dx.doi.org/10.31106/jema.v16i2.2711>
- Tehulu, T.A., & Dinberu, Y.D. (2014). Determinants of Tax Compliance Behavior in Ethiopia: the case of Bahir Dar City Taxpayers. *Journal of Economics and Sustainable Development*, 5(15), 268–273. <https://core.ac.uk/download/pdf/234646522.pdf>
-

The Revenue Department. (2017, March 29). *Personal Income Tax in Case of Hiring Migrant Workers*. <http://www.rd.go.th/publish/40701.0.html>

The Revenue Department. (2021, February 8). *Annual Report*. <https://www.rd.go.th/22590.html>

Uadiale, O.M., Fagbemi, T.O., & Ogunleye, J.O. (2010). An Empirical Study of the Relationship between Culture and Personal Income Tax Evasion in Nigeria. *European Journal of Economics, Finance and Administrative Sciences*, 20, 116–126.

<https://bura.brunel.ac.uk/bitstream/2438/18670/1/FullText.pdf>